

การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์
รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี)

A Cultural Conservatism Design for the Community Area in
Nakorn Nueng Khet Ancient Market Supporting the Eastern
Economic Corridor (EEC)

สรารวุธ อิศรานุวัฒน์¹, สุชาติ เกาทอง², พิชัย สดภิบาล³ และจินดา เนื่องจำนงค์⁴
Sarawut Itsaranuwat¹, Suchat Thaothong², Pichai Sodhiban³
and Jinda Nuangjumnong⁴

Received : June 5, 2020; Revised : August 27, 2020; Accepted : August 31, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทเดิมของตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อเป็นแนวทางในเชิงอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต ที่มีความแตกต่างจากตลาดโบราณอื่น ๆ และออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ในเชิง

¹นักศึกษานิพนธ์เอก สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา; Ph.D. Candidate, Department of Visual Arts and Design, Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University, Thailand; e-mail : sarawut.itsa9009@gmail.com

²ศาสตราจารย์ สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา; Professor, Department of Visual Arts and Design, Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University, Thailand; e-mail : Suchat@bua.ac.th

³ศาสตราจารย์ สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง; Professor, Department of Architectural Education and Design, Faculty of Industrial Education and Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Ladkrabang, Thailand; e-mail : pichai.so@kmitl.ac.th

⁴อาจารย์ สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์; Lecturer, Department of Visual Arts, Faculty of Humanities and Social sciences, Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand; e-mail : jinda.nua@rru.ac.th

อนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานโดยชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการค้นหาปัญหาความต้องการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการและผลการวิจัย ดังนี้ ศึกษาวิถีชีวิต สังคม ชุมชน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลาดโบราณนครเนื่องเขต พื้นที่ในการวิจัยคือตลาดโบราณนครเนื่องเขต ต.นครเนื่องเขต อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต ที่มีความแตกต่างกับตลาดเก่าโบราณอื่น ๆ ในด้านวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี อาหาร รูปแบบสถาปัตยกรรม อาคารสิ่งปลูกสร้าง และทำการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต นักท่องเที่ยว และผู้นำชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน เก็บข้อมูลโดย การสังเกตและจดบันทึก การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา สรุปองค์ประกอบหลัก และนำไปเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า บริบทตลาดโบราณนครเนื่องเขตที่ควรอนุรักษ์ได้แก่ อาคารสิ่งปลูกสร้าง ของใช้โบราณ สิ่งที่ควรพัฒนาได้แก่ พัฒนารูปแบบอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ของตลาด และพัฒนาตราสัญลักษณ์ตลาด อัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขตคือ มีชุมชนอยู่สองฝั่งคลองโดยมีสะพานข้ามซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตลาด การสัญจรในอดีตใช้ทางเรือเป็นหลัก ปัจจุบันก็ยังมีสัญจรทางเรือให้เห็นอยู่ และการออกแบบพื้นที่ประกอบด้วย ชุมประตูปากทางตลาด ศาลาทำน้ำ ที่ครอบถังขยะ กราฟิคนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก และจุดถ่ายรูป ผลของการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) สรุปได้ว่า ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อดำเนินการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน

คำสำคัญ (Keywords) : การออกแบบพื้นที่ชุมชนในเชิงอนุรักษ์, ตลาดโบราณ, นครเนื่องเขต

Abstract

The purpose of this research was to study the original context of Nakorn Nueng Khet ancient market as a guideline for the cultural conservatism for tourist attractions and identity of Nakorn Nueng Khet antique market which is different from other ancient markets as well as Nakorn Nueng Khet ancient market community design in the conservation and development of cultural tourist sites supporting the

Eastern Economic Corridor (EEC). The process and results of the research were as follows: study the lifestyle, society, community, buildings, constructions, architecture and facilities in Nakhon Nueng Khet Antique Market. The research area was the Nakhon Nueng Khet Antique Market, Nakhon Nueng Subdistrict, Mueang District, Chachoengsao Province. Moreover, the uniqueness of Nakorn Nueng Khet ancient market which is different from other ancient markets in terms of lifestyle, culture, traditions, food, architectural styles, building and construction, is studied, analyzed, and synthesized. The area of the ancient Nakorn Nueng Khet market community area was designed for the conservation and development of cultural tourist sites. Data providers included people who live in the ancient Nakorn Nueng Khet market community, tourists, and community leaders, both public and private. Data collected by observation and note taking, In-depth interviews, group discussions, and seminars. Then, content analysis and summary of key components were linked to the research relationship. The result of the research showed that the context of Nakorn Nueng Khet ancient market that should be preserved include buildings, constructions, and antique appliances. Things that should be developed include a font that is unique to the market and the market logo. The identity of the Nakorn Nueang Khet antique market is that there is a community on both sides of the canal with a bridge crossing which is unique to the market. In the past, traveling was mainly used by boat. Currently, there is still boat traffic to be seen. And, the area design consists of the entrance gate of the market, waterfront pavilion, trash cover, graphics on souvenir products, and photo spots. The effect of Nakorn Nueng Khet ancient market community design supporting the Eastern Economic Corridor (EEC) can be concluded that both the public and private sectors should be integrated for Nakorn Nueng Khet ancient market community design by community participation in order to preserve the cultural tourist attraction and community lifestyle.

Keywords : Cultural Conservatism Design, Ancient Market, Nakorn Nueng Khet

บทนำ (Introduction)

“ฉะเชิงเทรา” เป็นแขวงเมืองสำคัญมาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นศูนย์กลางการปกครองของมณฑลปราจีน เป็นที่ตั้งของศาลาว่าการมณฑลปราจีน ในสมัยรัชกาลที่ 3 หลังปี พ.ศ. 2369 ทรงยกทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ ได้มีการกวาดต้อนครัวลาวพวกหนึ่งมาอยู่ที่ลุ่มแม่น้ำบางปะกง เกิดเมืองใหม่ชื่อ เมืองฉะเชิงเทรา แต่ปากชาวบ้านเรียกชื่อเดิมที่มีมาก่อนว่า เมืองแปดริ้ว (ปัจจุบันคือ อำเภอบางคล้า) มีการสร้างป้อมเมืองฉะเชิงเทราเพื่อป้องกันศึกญวนและเขมรที่มาทางแม่น้ำบางปะกง และอ่าวไทย ในสมัยรัชกาลที่ 4 โปรดให้ยกบ้านท่าถ่านเป็นเมืองพนมसारคาม (อำเภอพนมसारคาม) ในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ได้เสด็จฯ เมืองฉะเชิงเทราถึง 3 ครั้ง โดยทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อพสกนิกรชาวฉะเชิงเทราอย่างอเนกอนันต์ คือ การเสด็จครั้งที่ 2 เป็นการเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดการเดินรถไฟสายตะวันออกที่สถานีรถไฟหัวลำโพง แล้วประทับขบวนรถไฟมายังสถานรถไฟมายังสถานีรถไฟแปดริ้ว ส่วนการเสด็จครั้งที่ 3 เป็นการเสด็จแขวงเมืองต่าง ๆ ทางภาคตะวันออกทั้งนครนายก ปราจีน ฉะเชิงเทรา และชลบุรี เพื่อทรงดูแลสารทุกข์สุขดิบของไพร่ฟ้าอย่างใกล้ชิด โดยได้ทรงเรือพระที่นั่งไปตามแม่น้ำบางปะกง และเข้าคลองต่าง ๆ ที่โปรดเกล้าฯ ให้ขุดขึ้นในรัชสมัยของพระองค์ อาทิ คลองนครเนื่องเขต และคลองประเวศบุรีรมย์ นับว่าพระองค์เป็นผู้พระราชทานความเจริญแก่เมืองฉะเชิงเทราทั้งในด้านการปกครอง การศาสนา การเกษตรกรรม การคมนาคม และการศึกษา วันที่ 30 มกราคม ร.ศ. 126 (พ.ศ. 2450) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ และต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ปี พ.ศ. 2459 โปรดให้เมืองฉะเชิงเทรากับเมืองพนมसारคาม รวมกันสถาปนาเป็น จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีชื่อเรียกมาจากคลองที่ตัดผ่าน เดิมทีเรียกว่า “สี่แยกท่าไข่” เนื่องจากมีคลองท่าไข่จากแปดริ้วแยกเข้ามา ทางทุ่งนา ต่อมาทางราชการได้ขุดคลองเนื่องเขตต่อจากคลองแสนแสบไปชนกับคลองท่าไข่ และตรงตลาดก็มีคลองขวางตัดกับ คลองเนื่องเขตพอดี จึงกลายมาเป็นสี่แยกซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางในการค้าขายในเวลาต่อมา ซึ่งแต่เดิมพื้นที่ตลาดแห่งนี้มีการตั้งรกรากโดย ชาวจีนและ ชาวไทย เชื้อสายจีน เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีการประกอบอาชีพค้าขาย และเป็นจุดศูนย์กลางการค้าขายทางเรือ โดยเฉพาะ สินค้า ข้าวเปลือก ชา น้ำมัน และของสดต่าง ๆ แต่ด้วยการคมนาคมที่แปรเปลี่ยนไปทำให้ตลาดแห่งนี้เสื่อมโทรมลง แต่ก็ยังคงมีบ้านเรือน ที่เก่าแก่ และวิถีชีวิตริมฝั่งสองคลองของชาวบ้านอยู่บ้าง ในปัจจุบัน ได้พลิกฟื้นวิถีชีวิตการค้าขายแบบโบราณของตลาดแห่งนี้ เมื่อ พ.ศ. 2552 คุณเลอสรร์ สายวาณิชย์ ในฐานะนายกเทศมนตรีตำบลนครเนื่องเขต โดยให้ชาวบ้านกลับมาเริ่มประกอบอาชีพค้าขายตามริมฝั่งคลองกันอีกครั้ง เพื่อเป็นการสร้าง

รายได้ให้กับครอบครัว และให้ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมโบราณแบบอดีตไว้ พร้อมทั้งจัดเปิดตลาดโบราณนครเนื่องเขตให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดฉะเชิงเทราอีกแห่งหนึ่งด้วย

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อการรักษาทรัพยากรและสภาพแวดล้อม เพื่อให้คงอยู่และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน โดยครอบคลุมทรัพยากรทุกประเภททั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม (ทิพวรรณ พุ่มมณี, 2557) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะไม่ก่อให้เกิด การรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชมศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น (สฤณี แสงอรุณ, 2558)

การทำวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ซึ่งยังคงสภาพสมบูรณ์ด้านสถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้างอาคารบ้านเรือน วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม และฟื้นฟูให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยเชิงอนุรักษ์ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ข้อ 4.9 ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ประเทศไทยต้องใช้ประโยชน์จากศักยภาพและภูมิสังคมเฉพาะของพื้นที่ และการดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อเสริมจุดเด่นในระดับภาคและจังหวัดในการเป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญ ประกอบกับการขยายตัวของประชากรในเขตเมืองจะเป็นโอกาสในการกระจายความเจริญและยกระดับรายได้ของประชาชนโดยการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่และมีศักยภาพในการรองรับการค้าการลงทุน รวมทั้งลดแรงกดดันจากการกระจุกตัวของการพัฒนาในกรุงเทพฯ และภาคกลางไปสู่ภูมิภาค

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. ศึกษาบริบทเดิมของตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อเป็นแนวทางในเชิงอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
2. ศึกษาอัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต ที่มีความแตกต่างจากตลาดโบราณอื่น ๆ
3. ออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี)

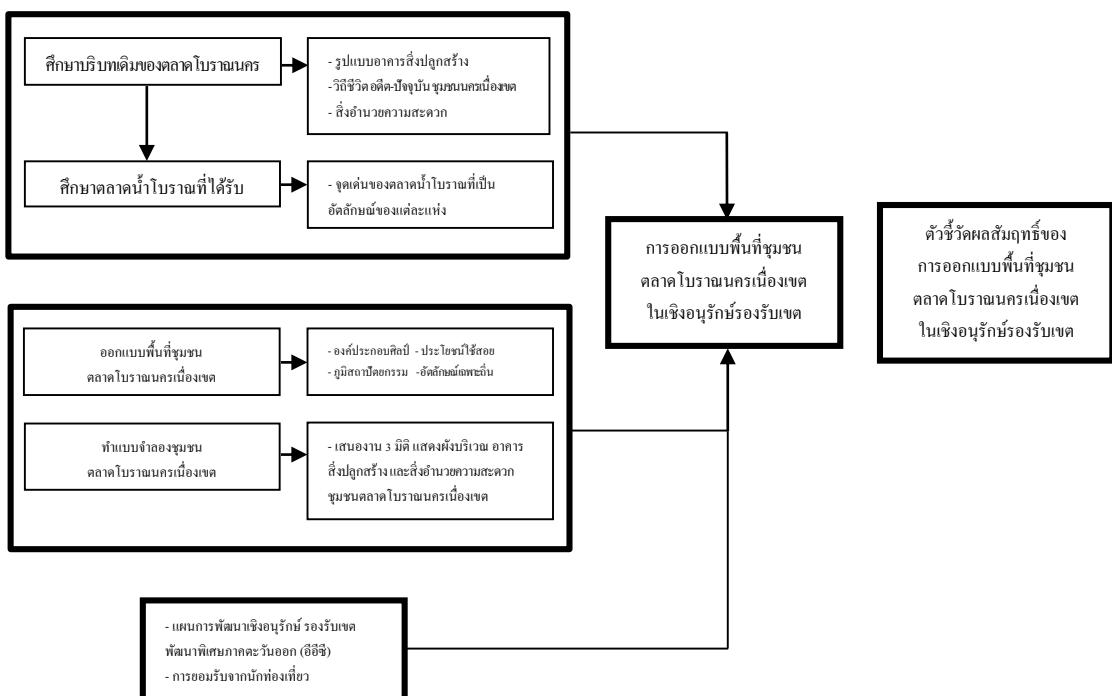
วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดด้านการออกแบบ เพื่อศึกษาทฤษฎีแนวคิดในการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อการฟื้นฟู พัฒนา และอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนี้

1. ด้านประโยชน์ใช้สอย
2. ด้านความงาม
3. ด้านสังคม

แผนผังกรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 แผนผังกรอบแนวคิด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตลาด ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการร้านค้า นักท่องเที่ยว ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลตลาดโบราณนครเนื่องเขต

1.2 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านวิถีชีวิต สังคม ชุมชน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลาดนครเนื่องเขต

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านเอกลักษณ์ตลาดโบราณนครเนื่องเขต

3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสังเกตและจดบันทึก การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์

2. พื้นที่ในการวิจัย ตลาดโบราณนครเนื่องเขต ต.นครเนื่องเขต อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา

3. ผู้ให้ข้อมูลคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตลาดโบราณนครเนื่องเขต นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน

4. ตัวแปรในการศึกษา

4.1 ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์น้อยเพียงใด

4.2 อาคาร สิ่งปลูกสร้าง ยังคงรักษาเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมดั้งเดิมหรือไม่

4.3 มีความเป็นไปได้ที่จะเอื้ออำนวยในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

4.4 อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีอะไรบ้าง

4.5 ตลาดนครเนื่องเขตควรได้รับการอนุรักษ์ และพัฒนาในรูปแบบใด

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

6. การทดสอบเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล จาก แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

8. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล

บริบทเดิมของตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ปัจจุบันตลาดโบราณนครเนื่องเนื่องเขตมีนักท่องเที่ยวลดลงเมื่อเทียบกับช่วงที่มีการพัฒนาและฟื้นฟูตลาด เนื่องจากการสัญจรไม่สะดวก สืบเนื่องจากการขยายช่องทางจราจร ถนนมีนบุรี-ฉะเชิงเทรา เพื่อรองรับการคมนาคมในอนาคต จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก(อีอีซี) เส้นทางสัญจรจากถนนหลัก ทางหลวง 304 สามารถเข้าได้สองทาง

เส้นทางหลัก ถนนลาดยางมะตอย การคมนาคมสะดวกสบาย เดิมมีซุ้มประตูตลาดโบราณนครเนื่องเขต แต่ปัจจุบันได้ถูกรื้อถอนออก เนื่องจากมีการขยายถนนเส้นทาง 304 และวางท่อระบาย การสัญจรจะไม่สะดวกเหมือนเมื่อก่อนเนื่องจากสะพานข้ามคลองที่สร้างใหม่ก่อนถึงปากทางมีระยะที่ยาวกว่าเดิมทำให้รถยนต์ขนาดใหญ่เลี้ยวเข้าลำบาก

ภาพที่ 2 ปากทางเข้าเส้นทางหลัก

ทางเข้าที่สอง เป็นถนนส่วนบุคคล สภาพถนนเป็นดินลูกรัง ผู้นำชุมชนกำลังเจรจากับเจ้าของที่ดินแล้วเพื่อให้โอนเป็นที่สาธารณะประโยชน์ ซึ่งในอนาคตเส้นทางที่สองอาจจะเป็นเส้นทางเข้าตลาดหลัก รถยนต์ขนาดใหญ่ เช่น รถบัส สามารถเข้ามาตลาดฯในเส้นทางที่สองได้ และมีลานจอดรถสะดวกสบาย แต่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวยังไม่นิยมสัญจรเส้นทางที่สองเพราะเป็นถนนส่วนบุคคล

การเดินทางมาตลาดโบราณนครเนื่องเขต

1. รถประจำทาง จากหน้าตลาดมีนบุรีหรือจากสถานีขนส่งหมอชิต (เฉพาะรถที่วิ่งเส้น 304 สุรินทร์) ถ้าวิ่งเส้นบางนา-บางปะกงไม่ผ่าน) นั่งรถที่จะไปฉะเชิงเทรา วิธีสังเกตพอร์รถผ่านแยกหนองจอกมาก็จะพบ สน.สุรินทร์ทางซ้ายมือ ผ่านตลาดปอพลทางขวามือ ก็เตรียมตัวลงได้เลย พอร์รถลงจากสะพานกิโลหน้าตลาดนครเนื่องเขต ปกติจะมีรถรับส่งของทางตลาดโบราณฯ วิ่งมารับ

ที่ปากซอย แต่ถ้าหัวใจยังหนุ่มยังสาวก็ควรเดิน เพราะระยะทางแค่ราวหนึ่งกิโลเมตร กรณีนั่งรถจากที่ชลบุรี เอกมัยหรือบางนามาลงจะเชิงเทรา ให้มาลงที่สถานีขนส่ง จากนั้นต่อรถสองแถวที่เขียนว่า “หนามแดง-นครเนื่องเขต” มาลงปากทางเข้าตลาด

2. รถไฟ นั่งรถไฟจากสถานีหัวลำโพง, มักกะสัน, คลองตัน, หัวหมาก, ทับช้าง, ตลาดกระบัง ฯลฯ มาลงจะเชิงเทรา แล้วเดินมายังสถานีขนส่ง แล้วต่อรถสองแถวที่เขียนว่า “หนามแดง-นครเนื่องเขต” มาลงปากทางเข้าตลาด

ในอนาคต จะมีสถานีรถไฟความเร็วสูงรองรับเขตพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) ตั้งอยู่จังหวัดฉะเชิงเทราซึ่งห่างจากตลาดโบราณนครเนื่องเขต 11 กิโลเมตร

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับทราบปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารงานและการอนุรักษ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการเตรียมการท่องเที่ยวเมืองรอง รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับทราบปัญหา รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารงานและการอนุรักษ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการเตรียมการการท่องเที่ยวเมืองรอง รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลตามลำดับ

1.1 การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับทราบปัญหา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมปรึกษาหารือเรื่องปัญหาในชุมชน รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน มีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาในชุมชน การมีส่วนร่วมในการบูรณะซ่อมแซมอาคาร สิ่งปลูกสร้าง มีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการบูรณะซ่อมแซมอาคารสิ่งปลูกสร้าง ตามลำดับ

1.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนบริหารงาน และการอนุรักษ์ โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 2 ข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ประปา ไฟฟ้า ระบบสัญญาณโทรศัพท์ รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 13 ข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการเสนอทางเลือกหรือแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รองลงมา มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน ตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีจุดเด่นเฉพาะถิ่นในการดึงดูดนักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้านการปรับปรุงและการพัฒนาตลาดตลาดโบราณนครเนื่องเขตควรอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการประชาคมชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบปฏิบัติของชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกลุ่มของสมาชิก/การคัดเลือกสมาชิก มีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีส่วนร่วมในการรำนโยบายการบริหารงานชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีส่วนร่วมในการคัดเลือก พ่อค้า แม่ค้า สินค้าเข้ามาจำหน่าย และมีส่วนในการวางแผนการบริหารงานการค้าขาย ตามลำดับ

1.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมด้านการเตรียมการการท่องเที่ยวเมืองรอง รองรับการพัฒนาด้านพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 5 ข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวเมืองรองตลาดโบราณนครเนื่องเขต รองลงมาคือมีส่วนร่วมสอดส่องดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนด้านเงินทุนหรืออุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในชุมชน มีความเข้าใจเรื่องเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) มีส่วนร่วมดูแลรักษาความสะอาดในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน และมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวเมืองรองตลาดโบราณนครเนื่องเขต ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ มีส่วนร่วมดูแลรักษาความสะอาดในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย มีจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดโบราณ นครเนื่องเขต

1.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยรวมและ รายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนในการจัดให้มีการตั้งตู้รับฟัง

ความคิดเห็น และรวบรวมข้อมูลสมาชิกชุมชนในเรื่องต่าง ๆ รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการจัดทำแบบประเมินตรวจสอบ และติดตาม สรุปผลกระทบทางด้านการให้บริการ ตามลำดับ

2. ทศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ทศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต ด้านการเดินทางคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ทศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีระดับความคิดเห็นด้านการเดินทางคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางมาตลาด รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สถานที่นั่งพัก ห้องน้ำ สถานที่จอดรถสะดวกสบายและเพียงพอ และป้ายบอกทางเด่นและชัดเจน ตามลำดับ

2.2 ทศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต ด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยรวมและรายข้อ พบว่า ทศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีระดับความคิดเห็นด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ บรรยากาศและความร่มรื่นของสถานที่ ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน รองลงมาคือ ตลาดโบราณนครเนื่องเขตเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลาดโบราณนครเนื่องเขตเป็นทางเลือก ในการท่องเที่ยวเมืองรอง ทศนียภาพและการตกแต่งสถานที่ที่มีความสวยงาม ตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีจุดเด่นที่น่าสนใจ ตลาดโบราณนครเนื่องเขตควรได้รับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านอาหารเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว สินค้าที่นำมาจำหน่ายมีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และการจัดสถานที่วางขายสวยงามน่าเดินเที่ยว ตามลำดับ

2.3 ทศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต ด้านคุณภาพสินค้าและราคา โดยรวมและรายข้อ พบว่า ทศนคติของนักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีระดับความคิดเห็นด้านคุณภาพสินค้าและราคา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ราคาสินค้าและบริการเหมาะสม รองลงมาคือ อาหารรสชาติอร่อย สด สะอาด ราคายุติธรรม ผักและผลไม้จากสวนที่นำมาจำหน่ายมีความสดใหม่ และมีสินค้าที่แตกต่างจากตลาดโบราณแห่งอื่นตามลำดับ

2.4 ทักษะคตินักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต ด้านกิจกรรมและสิ่งดึงดูดใจในการเดินทางโดยรวมและรายชื่อ พบว่า ทักษะคตินักท่องเที่ยวต่อตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีระดับ ความคิดเห็นด้านกิจกรรมและสิ่งดึงดูดใจในการเดินทาง โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พ่อค้า แม่ค้าในตลาดมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยว รองลงมาคือ ความน่าสนใจของโปรแกรมการนำเที่ยว กิจกรรมที่ตลาดมีเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างจากตลาดโบราณแห่งอื่น และความหลากหลายของกิจกรรม ตามลำดับ

การศึกษาอัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ตลาดโบราณนครเนื่องเขตมีชุมชนอยู่สองฝั่งคลองโดยมีสะพานข้ามคลอง ซึ่งแตกต่างจากตลาดโบราณอื่นที่มีอายุใกล้เคียงกัน สะพานข้ามคลองจึงเป็นเอกลักษณ์ของตลาด การสัญจรในอดีตใช้ทางเรือเป็นหลัก ปัจจุบันก็ยังมีการสัญจรทางเรือให้เห็นอยู่

การอนุรักษ์และพัฒนา พื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต

การอนุรักษ์และพัฒนา พื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต มีประเด็นของการอนุรักษ์ดังต่อไปนี้

1. การอนุรักษ์อาคารสิ่งปลูกสร้าง

อาคารสิ่งปลูกสร้างของตลาดนครเนื่องเขตส่วนใหญ่ทำจากไม้เนื้อแข็งตั้งอยู่ริมฝั่งคลองสองฝั่ง สภาพปัจจุบันของอาคารสิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่ยังคงความสมบูรณ์ มีบางส่วนที่ชำรุดทรุดโทรมที่ยังไม่ได้บูรณะซ่อมแซม ดังนั้นอาคารสิ่งปลูกสร้างที่ยังคงความสมบูรณ์ควรอนุรักษ์รักษาไว้ในจุดที่ชำรุดทรุดโทรมต้องมีการบูรณะซ่อมแซมที่ถูกต้องเพื่อให้กลมกลืนกับสิ่งปลูกสร้างเดิมในอดีตให้มากที่สุด

ภาพที่ 3 รูปแบบอาคารสิ่งปลูกสร้างที่สมบูรณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต

2. อนุรักษ์ของใช้โบราณ

ของใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชนมีการเก็บรักษาสะสมไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาสิ่งของเครื่องใช้ในอดีตซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาชมและศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ภาพที่ 4 ของใช้สะสมโบราณ

3. อนุรักษ์ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่

เสน่ห์ของตลาดเก่าโบราณนอกเหนือจากอาคารสิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรมในแล้ววิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในตลาดก็เป็นเสน่ห์อีกประการหนึ่ง ร้านจำหน่ายสินค้าก็เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้คงรูปแบบเดิมในอดีต

ภาพที่ 5 ร้านจำหน่ายสินค้าเก่าแก่ในอดีต

การพัฒนาพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต ก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยมีประเด็นการพัฒนาดังนี้

1. พัฒนารูปแบบอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ของตลาด เนื่องจากมีการใช้แบบตัวอักษรคำว่า “ตลาดโบราณนครเนื่องเขต” หลายรูปแบบทำให้ไม่เป็นเอกลักษณ์ของตลาดโบราณเหมือนตลาดโบราณแห่งอื่นที่มีอายุใกล้เคียงกัน

รูปแบบตัวอักษร 1

รูปแบบตัวอักษร 2

รูปแบบตัวอักษร 3

รูปแบบตัวอักษร 4

ภาพที่ 6 รูปแบบตัวอักษรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

แนวความคิดในการเลือกรูปตัวอักษรคือ เลือกรูปแบบที่ใช้มานานนักท่องเที่ยวนักและประชาชนทั่วไปคุ้นตากันมากที่สุดโดยใช้รูปแบบที่หนึ่งเป็นหลัก และผสมผสานกับรูปแบบใหม่ที่มีความสวยงามสะดุดตา

2. พัฒนาลักษณะของตลาด

ตราสัญลักษณ์ของตลาดเดิมมีการออกแบบไว้หลากหลายตามกิจกรรม ประเพณี หรือในวาระต่าง ๆ จึงทำให้มีรูปแบบที่หลากหลายไม่เป็นเอกภาพ และตราสัญลักษณ์ล่าสุดที่ตลาดใช้ปี พ.ศ. 2562 ดังภาพประกอบด้านล่าง

ภาพที่ 7 ตราสัญลักษณ์ของตลาดเดิม

ตราสัญลักษณ์ของตลาดเดิม (ปี พ.ศ. 2562) มีรูปสัญลักษณ์คือ สะพานข้ามคลองและเรือแจว ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนและเป็นจุดเด่นของตลาด มีอักษรคำว่า “ตลาดโบราณนครเนื่องเขต” และ “ฉะเชิงเทรา” หมายถึงตลาดโบราณนครเนื่องเขต อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จุดที่ควรพัฒนาคือ รูปแบบตราสัญลักษณ์และรูปแบบตัวอักษร

แนวคิดในการพัฒนาคือ ความเป็นอัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขตคือ สะพานข้ามคลองเนื่องเขต และเรือแจว และรูปแบบตัวอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ของตลาด

ภาพที่ 8 รูปแบบที่พัฒนาแล้ว

การออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ด้านการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตของชุมชน ความสวยงาม การติดต่อสื่อสาร และการบริการนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงมีการออกแบบและพัฒนาพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตดังต่อไปนี้

1. ออกแบบซุ้มประตูปากทางตลาด

เมื่อก่อนปากทางเข้าจะมีซุ้มประตู ซึ่งทำให้มองเห็นทางเข้าตลาดชัดเจน แต่ปัจจุบันได้รื้อถอนออกเนื่องจากการขยายถนนเส้นทาง 304 ที่ผ่านตลาดโบราณนครเนื่องเขต

ภาพที่ 9 ทางเข้าตลาดโบราณนครเนื่องเขต (ปัจจุบัน)

ดังนั้นจึงควรออกแบบซุ้มประตูปากทางเข้าขึ้นมาใหม่ ให้เกิดความโดดเด่น มองเห็นชัดเจน สวยงามกลมกลืนกับรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิมของพื้นที่

ภาพที่ 10 งานออกแบบซุ้มประตูปากทางเข้า

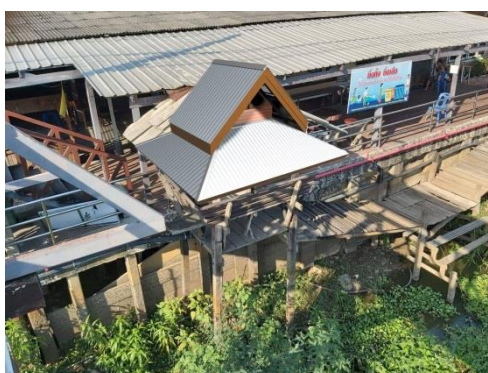
2. ออกแบบศาลาทำน้ำ

คลองเนื่องเขตช่วงตลาดนครเนื่องเขตมีศาลาทำน้ำอยู่หลายจุด ส่วนใหญ่มีการชำรุดทรุดโทรม บางจุดก็มีการบูรณะซ่อมแซมขึ้นมาใหม่เพื่อให้ใช้งานได้ ศาลาแต่ละจุดนั้นไม่ใช่เจ้าของเดียวกันจึงมีการบูรณะซ่อมแซมขึ้นมาใหม่มีรูปแบบที่แตกต่างกัน อีกประการหนึ่งคือความเข้าใจของเจ้าของศาลาทำน้ำในการซ่อมแซมให้คงเอกลักษณ์รูปแบบเดิมไว้เพื่อความสวยงามเป็นระเบียบและเป็นการอนุรักษ์รูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิมไว้

ภาพที่ 11 สภาพศาลาทำน้ำเดิม

ดังนั้น จึงมีการออกแบบและพัฒนาศาลาทำน้ำที่มีรูปแบบเหมือนกันทุกจุด โดยใช้แนวความคิดจากรูปแบบหลังคาของอาคารอยู่ในตลาดด้านรูปทรง

ภาพที่ 12 งานออกแบบศาลาทำน้ำ

3. ออกแบบที่ครอบคลุมถึงขยะ

เนื่องจากภายในตลาดฯมีถังขยะตั้งไว้หลายจุด เพื่อบริการนักท่องเที่ยว มีรูปแบบที่หลากหลาย วางไม่เป็นระเบียบ

ภาพที่ 13 ถังขยะเดิมที่ใช้อยู่ในตลาด

ดังนั้นจึงควรมีการออกแบบที่ครอบคลุมขยะเพื่อให้เกิดความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย โดยออกแบบที่ครอบคลุมขยะสองถัง คือขยะทั่วไป กับ ขยะรีไซเคิล

ภาพที่ 14 งานออกแบบถังขยะ

4. ออกแบบกราฟิกบนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

ของที่ระลึกของตลาดพบเห็นเฉพาะในช่วงที่ตลาดจัดกิจกรรมพิเศษไม่มีวางขายตลอดทุกสัปดาห์ รูปแบบก็จะไม่โดดเด่น และไม่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดเท่าที่ควร ดังนั้นจึงมีการออกแบบกราฟิกบนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของตลาดที่มีความโดดเด่น สวยงาม เป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 15 รูปแบบของที่ระลึกเดิม

ของที่ระลึกของตลาดพบเห็นเฉพาะในช่วงที่ตลาดจัดกิจกรรมพิเศษไม่มีวางขายตลอดทุกสัปดาห์ รูปแบบก็จะไม่โดดเด่น และไม่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดเท่าที่ควร ดังนั้นจึงมีการออกแบบออกแบบกราฟิกบนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของตลาดที่มีความโดดเด่น สวยงาม เป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว จำนวน 5 รูปแบบ

ภาพที่ 16 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ รูปแบบที่ 1 (ตาปั่นจักรยาน ยายซ้อนท้าย)

ภาพที่ 17 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ รูปแบบที่ 2 (พี่ปั่นจักรยานให้น้องซ้อนท้าย)

ภาพที่ 18 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ รูปแบบที่ 3 (การสัญจรซื้อของทางน้ำ)

ภาพที่ 19 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ รูปแบบที่ 4 (บุรุษไปรษณีย์ รับ-ส่งจดหมาย)

ภาพที่ 20 ออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ รูปแบบที่ 5 (ท่องเที่ยวท่องเที่ยววิถีชุมชน)

5. ออกแบบจุดถ่ายรูป

จากการสอบถามและสังเกตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว มาเที่ยวตลาดโบราณ นอกจากมาศึกษารูปแบบอาคาร สังคมชุมชนในอดีตแล้ว จุดถ่ายรูปก็เป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ดังนั้น จึงเห็นควรออกแบบจุดถ่ายรูปในโบราณนครเนื่องเขต จำนวน 2 จุด

5.1 จุดหัวตลาด (ปากคลอง) คือ จุดเริ่มต้นคลองนครเนื่องเขตหรือคลองท่าไขในอดีต เดิมก็มีจุดถ่ายรูปอยู่แล้ว แต่นักท่องเที่ยวไม่นิยมมาถ่ายรูป เนื่องจากอยู่ในที่โล่งแจ้ง

ภาพที่ 21 ตำแหน่งถ่ายรูป จุดหัวตลาด

ดังนั้นจึงเห็นควรออกแบบปรับปรุง ให้มีหลังคาปกคลุมแสงแดด และออกแบบปรับปรุงรูปแบบตัวอักษรใหม่ ให้เป็นรูปแบบเดียวกันเป็นเอกลักษณ์ของตลาด

ภาพที่ 22 งานออกแบบจุดถ่ายรูป

5.2 จุดกลางตลาด (ปากทางเข้า)

ในอดีตประชาชนนิยมใช้บริการตู้โทรศัพท์สาธารณะในการติดต่อสื่อสาร ตลาดโบราณนครเนื่องเขตก็มีตู้โทรศัพท์สาธารณะให้บริการ แต่ปัจจุบันได้รับความนิยมน้อยลงเพราะประชาชนใช้โทรศัพท์มือถือแทน ตู้โทรศัพท์สาธารณะของตลาดฯเลยไม่ใช้งานไม่ได้

ภาพที่ 23 ตำแหน่งถ่ายรูป จุดกลางตลาด

ดังนั้นจึงเห็นควรออกแบบจุดถ่ายรูปคู่โทรศัพท์ โดยรูปแบบโทรศัพท์ควรมีความสวยงามคลาสสิกเพื่อให้นักท่องเที่ยวสะดุดตา และสนใจอยากมาถ่ายรูปจุดนี้

ภาพที่ 24 ออกแบบจุดถ่ายรูป จุดกลางตลาด

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขตในเชิงอนุรักษ์ รองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) ผู้วิจัยสรุปและอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลบริบทของจริงในพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชน ผู้รู้ที่มีอยู่ในชุมชน สัมภาษณ์ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ เช่น เทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้นำชุมชน ศึกษาแบบอาคาร สิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลาดโบราณนครเนื่องเขต จุดเด่นของตลาดแห่งนี้ที่เป็นเสน่ห์สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ก็คือ เป็นตลาดที่มีลำคลองพาดผ่านกลาง ทำให้มีตลาดอยู่ 2 ฟากฝั่ง รวมทั้งมีสี่แยกทางน้ำหาดูได้ยาก ส่วนอาหารที่นี่ก็มีคุณภาพ อร่อย สะอาด ราคาถูก และจุดเด่นของตลาดอีกอย่างหนึ่งก็คือ บ้านไม้เรือนแถวของตลาดยังคงสภาพเดิม น่าเดินชมและมีการรณรงค์ให้มีเรือพายเรือแจวกลับมาค้าขายและให้บริการนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับเมื่อ 142 กว่าปีก่อน คาดว่าจะมีเรือชาวบ้านที่จอดอยู่ตามบ้านเรือนกลับลงน้ำเหมือนอดีต

2. ด้านการท่องเที่ยวผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึกนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดโบราณนครเนื่องเขต

3. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบ ศึกษาข้อมูลตลาดเก่าโบราณ 100 ปี ที่มีลักษณะคล้ายกันเพื่อเป็นข้อมูลประกอบ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Bobby of Knowledge)

ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ คือ ทราบบริบทตลาดโบราณนครเนื่องเขตที่ควรอนุรักษ์ได้แก่ อาคารสิ่งปลูกสร้าง ของใช้โบราณ สิ่งที่ควรพัฒนาได้แก่ พัฒนารูปแบบอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ของตลาด และพัฒนาตราสัญลักษณ์ตลาด อัตลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขตคือ มีชุมชนอยู่สองฝั่งคลองโดยมีสะพานข้าม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตลาด การสัญจรในอดีตใช้ทางเรือเป็นหลัก ปัจจุบันก็ยังมีสัญจรทางเรือให้เห็นอยู่ และการออกแบบพื้นที่ประกอบด้วย ชุมประตูปากทางตลาด ศาลาทำน้ำ ที่ครอบถังขยะ กราฟิกบนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก และจัดถ่ายรูป ทั้งนี้ภาครัฐและภาคเอกชนควรบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อดำเนินการออกแบบพื้นที่ชุมชนตลาดโบราณนครเนื่องเขต โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

การออกแบบและพัฒนาพื้นที่ชุมชนในเชิงอนุรักษ์เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยต้องมีความเข้าใจประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การบูรณะซ่อมแซมอาคารสิ่งปลูกสร้างที่อ้างอิงรูปแบบในอดีต ทำอย่างไรสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่สามารถกลมกลืนเข้ากับสิ่งที่เป็นอยู่ในอดีตได้อย่างลงตัว การมีส่วนร่วมของชุมชนก็เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง การทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างภาครัฐที่ดูแลตลาดฯ ผู้นำชุมชน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน เพื่อพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมตลาดต้องมีการสัมภาษณ์ สอบถามนักท่องเที่ยวถึงวัตถุประสงค์ที่มาเที่ยวตลาดโบราณ ความประทับใจของนักท่องเที่ยวเมื่อได้มาเที่ยวชม รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการมาตลาดโบราณนครเนื่องเขต เช่น การสัญจร เป็นต้น

ผู้วิจัยเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่เข้ามาพัฒนาตลาดและออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก และเอกลักษณ์ของตลาดโบราณนครเนื่องเขต เพื่อให้ชุมชนน่าอยู่ ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมตลาด และเกิดความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมตลาดโบราณนครเนื่องเขต

เอกสารอ้างอิง (References)

- จังหวัดฉะเชิงเทรา มีที่มาอย่างไร? ชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่ พ.ศ. 1000. ศิลปวัฒนธรรม. 16 มีนาคม 2563. (ออนไลน์), สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2563. จาก
<https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดฉะเชิงเทรา>
- ไปด้วยกัน.คอม. (ออนไลน์), สืบค้นเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2563. จาก
https://www.paiduaykan.com/76_province/central/chachoengsao/nakornn uangket.html
- ทิพวรรณ พุ่มมณี. (2557). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สฤษฎ์ แสงอรัญ. (2558). นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. (ออนไลน์), สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2559 จาก
http://www.dnp.go.th/parkreserve/Np/Html/Tour/Eco_Tour.html